

zelf schuilt (hoewel aanvankelijk onbewust) gevoel en doelstreving.

Maar deze leer van bezielde stof dient bij hem om alle andere begrip van ziel en geest, dus ook God, volstrekt buiten te sluiten en de gansche wereld saam te vatten in den ijeren ring van zijn monisme.

Een geest, die de raderen van het heelal drijft, bestaat volgens Haeckel niet. De groote machine loopt zonder ingrijpen van een bovennatuurlijke macht. Het leven is dus ontstaan „van zelf”, door eigen kweeking (Urzeugung). De atomen klompten saam tot plasma, en uit dit vormloos plasma ontstond de levende cel, waaruit verder de levende lichamen werden opgebouwd.

Aldus verbond Haeckel aan zijn mechanisch monisme de beroemde theorie van Darwin: de evolutie of afstammingsleer.

De peinzende over-de-wereldsdraden was over Darwin's vondst zoo verrukt, dat hij ze begroette als den sleutel van het wereldgeheim en er het middel in zag om een nieuwe wijsbegeerte op te bouwen, die de ware koningin der wetenschappen zou zijn.

De heele natuur zag hij onderworpen aan, en geleid door, een onafgebroken, gestadig werkend, proces van ontwikkeling. Door de twee factoren van „aanpassing” en „overerving” teelt en kweekt de natuur de levende stof tot steeds hogere organismen. De mensch zelf doorloopt in het moederlichaam, vanaf het beginstadium als oerel, vijftien stations tot de volle ontwikkeling als kind.

Wij herinneren ons nog van Hegel, dat het denkbeeld der evolutie ook aan de idealisten niet vreemd was. Ja, aan Hegel komt de „eer” toe, vóór de natuurfilosofen de ontwikkelingsgedachte tot grondslag van zijn stelsel te hebben gelegd. In dit opzicht is Hegel zelfs (mirabele dictum!) de leermeester en inspirator van Karl Marx geweest.

Maar meer dan een formeel overeenkomst bestaat er in dezen tusschen den idealist en de natuurbespiegelaars niet.

Bij Hegel was de oorzelfstandigheid der ontwikkeling geest.

Bij Darwin, Marx, Haeckel, was deze substantie stof.

En voorts: Bij Hegel wordt de gang van het ontwikkelingsproces bepaald door den omslag van stelling en tegenstelling.

De natuurfilosofen beschouwen als drijfkracht der ontwikkeling de z.g. teeltkeus, zijnde een algemeene, in de gansche natuur heerschende, strijd om het bestaan. In dezen strijd houden alleen de exemplaren en soorten stand, die zich het best aanpassen aan hun levensvoorwaarden, tengevolge van hun geschiktheid tot variatie. Door deze teeltkeus klimt de natuur uit den lagere staat tot den hooger graad van leven op.

Wij zouden van deze theorieën der natuurzoekers hier geen melding maken, indien deze heeren niet hun veronderstellingen tot wetenschap en deze wetenschap tot filosofie hadden geproklameerd.

Toen Darwin het eerst de idee van zijn evolutie in zijn geest ontdekte, schreef hij in zijn dagboek (1837): „Mijne theorie zal den weg banen tot eene nieuwe wijsbegeerte”.

Haeckel heeft deze voorspelling in vervulling gebracht.

Een gansch nieuwe wereldbeschouwing deed haar intrede in de moderne cultuurwereld en diende zich aan als pretendent van de kroon der „wijsheid”.

B. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Van Afrikaanschen bodem.

II.

Enkele lezers verzoeken mij aan het artikel over den bundel Afrikaansche gedichten van Jan Celliers (in het nummer van 18 Jan. j.l.) bij wijze van vervolg een paar proeven van deze poëzie toe te voegen.

Gaarne voldoe ik aan dat verzoek. 't Was, naai ik in het bewuste artikel schreef, toch m'n bedoeling, te geleger tijd nog eens op dezen bundel terug te komen, en dan is er veel voor, zulks nu te doen, nu mogelijk onze lezers zich nog een en ander herinneren van de bespreking van Celliers' opvattingen en zijn werk. Men beschouwe dit artikel dus als een vervolg op dat van voor veertien dagen.

Direct echter doet zich nu de moeilijkheid gelden, die ik reeds aanwees, de moeilijkheid van de taal. Het echte Afrikaansch is in vele opzichten voor ons onverstaaenbaar, althans in zooverre, dat we de gedachten niet altijd zuiver begrijpen en dus het fijne daarvan dikwijls verloren gaat. En in 't bijzonder is een kunsttaal als die van Celliers moeilijk, omdat hij immers vooral naar echt Afrikaansche woord- en stijlformatie streeft. Uit voerig handelde ik daarover in het vorige artikel, en ik herhaal het thans, om te doen verstaan, dat niet ieder gedicht uit dezen bundel zich leent voor ons doel. Zelfs kan het wenschelijk blijken,

bij sommige van de gedichten, die we wel overnemen kunnen, een enkele woordverklaring te geven. Maar overigens, ik mag ook dat misschien even herhalen, over 't algemeen brengt hard-op lezen u een heel eind over de bezwaren van de taal heen.

Zooals ik zeide bevat „Die Lewestuin en andere gedigte” poëzie van verschillenden aard.

Het duidelijkst zal alzoo het beeld zijn, dat ik trachten moet van den bundel te geven, als we van elk der genres een proeve nemen.

Van de natuur-poëzie, die 't sterkst vertegenwoordigd is en meestentijds fijn is van visie, lijkt mij „See-anemone” een van de beste.

See se kind,
tussen water en wind
word jy groot, ongedeer
waar die rotse buk
om die branders se ruk
van jou af te weer.

se = zijn, ook
meerv. hun.

Dag en nag
in die golwe slag —
hoe skoon moet dit wees
om die wilde koor
van nabij te hoor
sonder poos of vrees,

die = het.

om af en op
in die fris see-sop
jou haar te laat swier,
van die sinding oorglip
tussen klip en klip
jou lus te vier.

door de brand-
ding over-
stroomd.

Kind van die see
ek voel met jou mee
as ek meng met jou nat —
ver-voor op die rots
golwe-smijtsel omklots
en met zee-geur bespat.

Uit dit gedicht spreekt een kenmerkende eigenschap van al Celliers' werk: de zucht tot volkomen vrijheid, naar het kunnen-leven in z'n element, naar het, zonder vrees, kunnen staan in het klotsen der golven. Iets symbolisch ligt in dit laatste, dat men, lettende op de historie van Celliers' volk en van z'n eigen leven, makkelijk verstaat.

Uit het oogpunt van rythme-kraacht is merkwaardig het vlugge gedichtje over de zwaluwen.

Die Swael.

Swiep verbij, swael,
stijg en dael
weg in die wye...
af en aan
waar ek staan.
Al om mij, —
ek is blij
in jul verblijfe.

Fladder maar
hier of daar
onder die dak in;
rig jul tuis
aan mij huis
na jul gemak in.

Kom jy nie
aangevlie
oor wye see? oor = over
Waar was jou
tuis gebou
in verre stee?

Swael, hé j'nie,
moe gevlie,
dalkies gaan rus op
sfinks se ou klip kop?

Sonnedag,
sterre-nag
het jou sien vleuel slaan.
ver van die winter-buid
kom jy in sonnig snie
veilig bij mij aan.

In den versbouw, kort en snel in betoning, is getypeerd het rappe van de vogelvlucht. En wat is de gedachte aardig, dat die kleine zwaluw, moe-gevlogen, zich te rusten gezet heeft op de groote, verwerde sfinksenkop, ginds in het verre noorden, of dat zijn vleugelslag alleen hem gebracht heeft over zoo geweldigen afstand. Voor ons moge zoo'n idee niet meer nieuw zijn, frisch is het hier in ieder geval.

Van de veelvuldige Afrikaansche portretten is dat van den blinden, ouden voortrekker het bezien waard. Die voortrekker is een historische figuur in het Afrikaansche volksleven, type van kracht, van moed, van wil, van geloof en vertrouwen ook, in z'n telkens weer moeten prijsgeven wat met moeite verkregen werd en toch altijd opnieuw beginnen in een verder gelegen, gansch onbekende streek. De „trek”, het noodgedwongen „trekken” naar een ander oord, is in de Afrikaansche historie de samenvatting van lijden, ontberingen, strijden, maar ook van volharding, durven, willen, geheiligd door het geloof, gelouterd door beproeving — 't is de geschiedenis van het Afrikaansche volk zelf.

Zulk een voortrekker nu, blind thans en oud, teekent Celliers in

Die blinde, ou voortrekker.

O, nader met eerbied die stoel waar
hij rus
met hande gevouwe, met oë geslus — oë = oogen.
vergeet van die wêreld, alleen met sij God,
vir één trek nog wagtend sij Heer se
gebod.

sneldurwend die kragdaad, en gloed
fier omhoog,
sneldur werd die kragdaad, en gloed
in die oog.

Sprong en spoed
in die bloed...
wat nou kruip en verdroog.

Die gees is verdof, en herinnering flou
aan gruwel en skrik deur die oë aan-
skou —
vervaag in die verte die helde se daad,
vergeet, met die vreugde, die rou en
die smaad.

Maak die Heer dan maar net vir die dag
en die baat
die kind tot 'n man, om hom weer te
verlaat?

Want hier vind
ons die kind
weer terug ná die daad.

Die kind, ja dis waar, dog die Here se
merk
verlaat hom nie meer ná die Here se
werk.

Hij glimlag omhoog,
en zij sienlose oog
se „k'nien nog net Een, en in Een blij bli = blij.
ek sterk”.

Opvallend is 't, hoe de versvorm van Celliers telkens in overeenstemming is met den inhoud. Het langzame van den krachteloozen oude spreekt uit het rythme, evenzeer als het vlugge van de zwaluw in 't zoo juist geciteerde gedicht.

Typisch is in dit opzicht ook het vers over Kruger. Diens beeld, dat van de kracht-figuur, is niet een portret, maar een uit marmer gehouwen buste.

Hoor maar:

Soos 'n berg, ongebuk soos = zoo als,
breed en bonkig van stuk,
dis hij!

Die gelaat, hap vir hap
uit die kranse gekap,
elke kerf, elke knou
harde noodlot se hou: se hou = z'n
elke moet, elke merk houw.
vrijheidsvijand se werk
dis hij!

Simonskragtig gepees
soos die korpus, die gees soos = zoo is,
wie die weg ons berei wie = die.
wat tot vrijheid sal lei
dis hij!

Zoo, met korte bijtelstooten gehouwen, is ook het borstbeeld van de Wet, zooals hij was in den tijd van z'n kracht, terwijl de teekening van den staatsman Steyn weer in de zachtere lijnen van een schilderstuk staat. Zulk een meesterschap over den vorm maakt Celliers' werk frisch en pittig.

Pittig is inderdaad de qualificatie voor een gedichtje als „Oranje Nassau”, waarin van onze vrijheidshelden dit karakteristiek-Afrikaansche miniatuur gegeven wordt:

Ons dink aan knuiste
en koppe van klip
wat al te hard was
vir Spaanse Flip,
te ongenadig
vir Franse Louis. Lodewijk XIV
Willem die Stille = de Zwijger.
en Willem Drie,
was hulle nie vrijheid
se leiers nie?

't Meest nationaal gekleurd is de poëzie, die over de volksellende spreekt, over het diepe leed der oorlogsjaren. Dan trilt de verontwaardiging door de versregels heen, laat soms de emotie plotseling op in een uitschietende vlam.

Van deze, meer dramatische soort, noemde ik „'n Kinderskoentjie” en „Twee moedertjies” de beste. Van 't laatste hier 't belangrijkste fragment:

In een der „konsentrasiekampe”, die de diepste diepten van het volkslijden zijn geweest, ligt een klein meisje te sterven:

Haar hongerklaggies is verstom.
Haar oë gly af van al rondom;
maar, kijk, daar word hul vas getrek
en twee maer* armpjes uitgestrek. * mager.

My poppie, moeder, gee vir my.
Sy neem, en druk dit teen haar sy
as-of dit lewe is — bloed en vlees —
en zy, beskermend, daarvoor vrees.

hans en oud.

'n Moeder ween. Dog daar 's voorwaar.
twee moederliefes hier bynekaar,
twee moederliefes — die een in kimp
geknek: 'n lykje met haar pop.

Kanondrenn kom oor balt en dal,
waar moedersorg se lewens val.

Die laatste regels, met dit: waar de levens
vallen, die van zooveel moederzorg getuigen, vlij-
men zoo in tegen dit simpele (historische) tooneel-
tje van moederliefde.

Tenslotte nog een van de stichtelijke dichters:
een bewerkende wel naar ander (Duitsch) origineel,
maar duidelijk beeld van den dichter zelf in z'n
beste eigenschappen: z'n geloof, en z'n liefde tot
het vaderland, beide samengevat in het gebed:

O vader, ons nader U troon in gebede,
vertrouend en houdend op reg en op eer.
O, U in verlede ons hulp, hoe sou hede
voet U oog dan die bode oor ons trimfeer.

Ná lye en stren het steeds U genade
ons harte we smarte verligting geskenk.
Ná storme se woede het altijd die — he,
soek daag'tand ná donker verskyn op U
wenk

Kom, sweer voor die Here nou trou aan
mekander,
in lewe en strewe, want eendrag maak
mag. —
Vol moed, tot die lewe ons een dag
begewe!
vir ons dierbaar Suid-Afrika trou op
die wag.

Beskermer, ontfermer, bestuurder van
volke,
verlig ons, en rig ons, en staan ons
weer bij.
En nooit sal ons buig nie, geen vyand
ooit juig nie;
en U naam sal ons lowe, O, Heer, maak
ons vrij!

C. T.

1) tot het leven ons eens verlaten zal, dus: tot we sterven.

Naschrift. Weer ontvang ik onder vriendelijken
dank uit den kring onzer lezers voor Alice Nahon
115.

Den heer G. T.H. te M. hoop ik nu spoedig te ant-
woorden.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Wat Kleingood.

In de Reformed Church van de Ver. Staten
nam men reeds direct nadat de Synode van Utrecht
was uiteengegaan, notitie van wat op haar was
verhandeld. Met betrekking tot de belijdenis-vragen
komt de schrijver van het „wekelijksch budget“
in de „Hope“ tot de conclusie: „in onze Hol-
landsch sprekende gemeenten zal men
weldoen zich van deze formula te be-
dienen“. In verband met hetgeen in deze zelfde
rubriek gezegd wordt inzake het vrouwenkiesrecht,
merken wij, dat in de Gereformeerde Kerk dit
vraagstuk in 1916 tot eene beslissing is gekomen.
„Zij bepaalt, dat het kiesrecht aan alle
leden behoort in volle gemeenschap
die den leeftijd van achttien jaar heb-
ben bereikt“. De berichtgever gaat dan aldus
voort: „zooals nu in Nederland er Kerken (?) zijn,
die reeds het vrouwenkiesrecht hadden ingevoerd,
zoo waren er ook in Amerika, die dit hadden
gedaan vóór 1916, omdat de Constitutie zich niet
duidelijk uitsprak over dit punt en voor tweemaal
uitlegging vatbaar was“.

In de Christelijke Gereformeerde kringen nam
men, zooals haast vanzelf spreekt, naastig kennis
van het verhandelde op onze Synode. Het Chris-
tian Journal nam o.a. over een gedeelte van
hetgeen Prof. Dr. V. Hepp in dit blad schreef
in verband met Dr. H. Beets' toespraak tot de
Synode.

In De Wachter, ik bedoel de onze, niet de
Amerikaansche, las ik eene mededeeling, dat Dr.
Henry Beets tot professor is benoemd voor de
kerkgeschiedenis. Hij heeft op dat terrein zijn
sporen verdiend. Meer dan één werk verscheen van
hem in 't Nederlandsch, rakende in het bijzonder de
geschiedenis der Christelijke Gereformeerde Kerk;
ik noem alleen maar „de Chr. Geref. Kerk,
zestig jaren van strijd en zegen door
Henry Beets“. Zijn laatste kerkhistorisch werk
is verschenen na de Synode van Utrecht onder den
titel: The Christian Reformed Church in North America, its history, schools,

missions, creed and liturgy, distinc-
tive principles and practices and its
Church government. Dit boek is bestemd
om een Handboek en Studieboek te zijn
voor leden van onderscheiden vereenigingen. Het
is daartoe bijzonder doelmatig ingericht. Daarop
denk ik elders terug te komen.

Uit een schrijven, dat ik ontving, werd mij dui-
delijk, dat ook in onze kringen eene beweging
is gaande, om te verhuizen naar Canada. Ik zeg
ook in onze kringen en mag er bijvoegen ook
uit ons land. Uit onderscheiden landen van Europa
begint een trek naar Canada. De Canadeesche
regering heeft evenals die der Vereenigde Sta-
ten met het oog daarop haar maatregelen geno-
men. De maatregelen van Canada lijken mij bil-
lijker en redelijker, dan die der Vereenigde Staten.
Deze laatste bepalden onder meer het aantal,
dat uit de onderscheiden landen kan worden toe-
gelaten. Canada let meer op de vereischten der
emigranten te stellen. Die eischen rekenen ook
met de zedelijke gesteldheid der landverhuizers.

Zij zullen weten, van wie zij duchten, dat een
verkeerde invloed kan uitgaan. De regeer-
ing van Canada treft, dunkt mij, wijze maat-
regelen. Ook wil zij invloed oefenen op de keuze
van de plaats, waar zich de emigranten wenschen
te vestigen. Zij houdt rekening met de behoeften
aan verschillende werkkrachten en daarom wil zij
dezen her- en anderen derwaarts dirigeren.

Omdat ook in onze kringen de aandacht is geves-
tigd op Canada, deel ik iets mede met betrekking
tot het kerkelijk leven aldaar. In onderscheiding
van de landen in Zuid-Amerika is het protestant-
sche volksdeel in Canada zeer talrijk en vooral
zou dat de Presbyteriaansche Kerken. Toronto is
een centrum van presbyteriaal kerkelijk leven.
Geen wonder! De nazaten der Hugenoten uit
Frankrijk en der Conventanten uit Engeland
en Schotland vormen een aanzienlijk deel onder
de Protestanten van dit rijke land.

In den laatsten tijd echter heeft zich de „een-
heidsbeweging“ nergens zoo sterk geopen-
baard als in Canada. Zij heeft geleid in beginsel
tot de formatie van eene Vereenigde Kerk,
waarin zijn samengesmolten de presbyterianen, con-
gregationalisten en methodisten. Wij kunnen onzen
mensen deze kerkgemeenschap niet aanbevelen.
Gelukkig is er o.a. in Winnipeg, werwaarts
uit ons land ook emigranten schijnen te trekken,
eene Christelijke Gereformeerde Kerk
en ik vermoed dat ook de Reformed Church
haar gemeenten in Canada zal tellen. In Schotland
vestigt men ook de aandacht van de Kerken,
waarmede wij correspondentie onderhouden, op
Canada; the Record van December wijdt op
bl. 493 daaraan een artikel.

Nu ik Schotland noem, deel ik even mede, dat
de afgevaardigde op de Synode van Utrecht van
de Original Secession Church, Rev.
Francis Davidson van Paisley niet de
eerste de beste was, maar niemand minder dan
de Moderator, Praeses, van de laatstgehouden Sy-
node der Kerk.

Misschien kan het sommigen onzer oudere broe-
ders interesseeren, dat de Universiteit van Glas-
gow, den onder ons bekenden en sympathieken
Professor J. Morton van Glasgow, van de Original
Secession Church, heeft gepromoveerd tot Doctor
in de Theologie.

Van het verre Westen keeren wij ons nu tot
het verre Oosten. De berichten rakende de hou-
ding, die de bolsjewistische Regering aanneemt
tegenover de Kerken, loopen nogal wat uiteen.
Dat deze regering zeer vijandig staat tegenover
den godsdienst, vloeit als vanzelf uit haar begin-
selen voort. De Grieksch Orthodoxe Kerk heeft
het in vele van haar ambtsdragers zeer hard gehad
onder dit bewind van schrik.

Dit terrorisme woedt eveneens tegen de
Roomsche Katholieke Kerk. De ruil schijnt echter
voor het Protestantisme niet erg nadeelig te zijn.
Dit had het onder het Czarisme zeer kwaad. En
in zekere mate is het bolsjewisme voorstander van
godsdienstvrijheid, echter zoolang, als naar het
oordeel ook van vele socialistischen, deze niet staats-
gevaarlijk moet worden geacht. Een zeer subjek-
tief standpunt! Een zeer rekkelijk begrip! Met dat al
schijnt (men moet voorzichtig zijn met de elkan-
der wel eens tegensprekende berichten) de zaak
van Gods koninkrijk in Rusland eer vooruit dan
achteruit te gaan.

De vrije beweging en prediking van het Evangelie
schijnt ook in Italië in gedrang te komen. De
voormalige socialist Mussolini is als ac-
tivist en bon Catholique, wat zijn ver-
draagzaamheid ten opzichte van de prediking van
het Evangelie naar de Schriften betreft, weinig
veranderd. Hij acht het Protestantisme staatsge-

vaarlijk en houdt een oogje in het zeil. Eenzelfde
beginsel beheerscht in dezen den activist Mussolini
als voormaals den socialist Mussolini.

In Polen verkeerden de Evangelischen krachtens
hetzelfde beginsel in groote moeilijkheden.

De Amerikanen, die België hebben gekozen tot
arbeidsveld van eene naarstige prediking van het
Evangelie, klagen, dat zij hebben te kampen met
twee vijanden van het Godrijk: de kroeg en
de kermis.

Wij willen de uitstalling van dit „kleingood“
eindigen met eene mededeeling van hen, die ons
onder alle Kerken het naaste zijn. De „Grensboten“,
het zeer goed geredigeerde Organ für die ali-
reformierten Gemeinden in der Graf-
schaft Bentheim und Ostfriesland heeft
in zijn laatste nummer van den 19 Jan. een uit-
nemend artikel van de hand van Ds E. Kolth-
hoff, van Veldhausen over onze belijdenis-
vragen, waarin hij die van Utrecht vergelijkt met
die onder hen in gebruik zijn. Uit deze verge-
lijking kan ons blijken, hoe gezond gereformeerd
onze broederen over de grenzen denken en helijden.

G. KEIZER.

BOEKBESPREKING.

„De tijd van het Einde of de dwaling der
kerken in zake Israël's toekomst“, door A.
Renard, Lid der Ger. Kerk.

De schrijver late zich door Ds Jaes. van Nes van
's Gravenhage, of door een anderen predikant den weg
des Heeren bescheidenlijker uitleggen.

„God of goud.“ „De heiliging van 's Heeren
naam in den handel“, door T. Houtstra,
handelsreiziger, met een woord ter inlei-
ding van Mr Dr E. J. Beumer,
Utrecht. — „Laurens Coster“.

Een krachtig getuigenis.
Vinde het in handelskringen luiden weerklank.
HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Apeldoorn: J. Visscher te Hylward en Dr J. Waterink te
Zutten.

Beroepen te:

Bestum: H. Velkamp te Anna Jacoba Polder.
Katendrecht: H. Popma te Voorhuizen.
Westervoort: W. F. S. van Lingen te Gorkesluis-Strabos.
Willemsd.: eind. J. W. Eggink te Hoogeveen.

Bedankt voor:

Schiedam: P. C. de Bruijn te Oudewater.
Westergoost: J. Lustigheid te Uithuizermeeden.

Aangenomen naar:

Joure: J. Voerman te Warn.

Intrede te:

Emlichheim (Bentheim): J. E. Goudappel. Tekst Ps. 51:17.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Alphen a. d. Rijn: J. B. G. Kroes te Dmuiden en H. Kroes
te Leeuwarden.

Bedankt voor:

's-Gravenhage: G. Wisse te Arnhem.
Kampen: J. P. Meijering te Nieuwpoort.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Kampen: A. de Blois te Vlaarding.

Bedankt voor:

Sliedrecht: J. Overduin te Gouda.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Aalburg en Heesteren: D. v. d. Wal te Barmveld.
Amelide: E. Schimmel te Jaarsveld.
Amsterdam: C. M. Luteijn te Rijnsburg en J. Kooij te Broek
op Langendijk.

Antwerpen: P. de Haan te Voorhout.

Beesd (toez.): H. Thijstra te Amstelveen.

Colmschate: G. van Rhijn te Devontor.

Elburg: M. Jongebloed te Veenendaal.

Enter: W. L. Mulder te Benthuizen.

Garijp (toez.): A. C. H. Vollenweider te Cabauw.

Steenwijkerwold: K. Hielkema te Kampen.

St. Jacobi Parochie (toez.): T. J. den Boer, eind. te Gro-
ningen.

Wilnis: F. F. J. v. d. Haasche te Krimpen a. d. Lek.

Zuid-Beijerland (toez.): C. J. van der Graaf te Kockengen (U).

Bedankt voor:

Etersheim o.a.: P. L. Kiehl te Hoorn.

Lage Zwaluwe: H. J. Houders te Zoeterwoude.

Nes op Ameland (toez.): T. J. den Boer, eind. te Groningen.

Aangenomen naar:

Kolderveen: J. A. Gerth van Wijk, em-pred. te Veenhuizen.

Oudshoorn (toez.): W. M. J. v. Linschoten te Oostzaan.

Afscheid van:

Nieuw-Dordrecht: J. N. Bakhuizen van den Brink. Tekst
2 Thess. 3:5.

Rotterdam: B. J. C. Rijnders. Tekst Efeze 1:10.

Intrede te:

Wapenveld: H. Steenbeek van Hoogeveen. Tekst Jes. 54:10.

— Jubileum. Ds W. L. Welter, pred. te 's-Gravenhage
en hofprediker van H. M. de Koningin, hoopt 8 Febr. a.s. zijn
gouden ambtsjubileum te vieren.

De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste
instrumenten van den
tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)
Rosestraat 42a - Rotterdam